

Череватюк А. В., студентка,
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ
Науковий керівник: Оніщенко О. В., к.ю.н., доцент

ЛІКАРСЬКА ПОМИЛКА – ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Ні для кого не є таємницею, що лікарем може бути не кожен. Для того, щоб опанувати цей фах, потрібно не лише велике бажання, а й високий рівень підготовки, адже від неї, у великій мірі, залежить якість надання медичних послуг, яка у нас в державі викликає багато запитань, які так і залишаються без відповіді. Люди, які страждають від того, що не отримують належної медичної допомоги, намагаючись знайти винного у своїх проблемах, дуже часто звинувачують лікарів у некомпетентності та в поганому виконанні своїх обов'язків. У більшості випадків, ці проблеми перестають бути медичними і переходять у юридичну площину. Постраждалі пацієнти намагаються відстоювати свої інтереси в судах, звинувачуючи медиків у прорахунках, а то і в злочинах. А деякі з них, доведені до відчаю втратою рідної людини, намагаються навіть вершити самосуд. А чи завжди все залежить лише від компетентності лікаря? Які найбільш поширені дефекти медичної допомоги і що їх поглиблює? Що ми вкладаємо в суть лікарської помилки? На ці та інші питання спробуємо дати відповідь, проаналізувавши наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів.

Трохи сухої статистики. Через лікарські помилки щодня в Україні вмирає 6-7 хворих і втричі більше стає інвалідами. Ці дані свого часу оприлюднила Всесвітня організація охорони здоров'я. Отож, як чинити у ситуації, коли ви стали жертвою чи то непрофесійного, чи то безвідповідального лікаря. І взагалі, як зробити так, щоб пацієнт не боявся лікаря, а лікар поважав пацієнта. Як потрібно діяти, щоб попередити лікарську помилку. Найперше, зрозуміло, потрібно з'ясувати суть цього поняття. Сьогодні ця проблема ще не достатньо досліджена, особливо з точки зору форми посягання на права та законні інтереси пацієнта. Питаннями правового обґрунтування лікарської помилки займаються такі відомі українські та зарубіжні вчені, як С. Стеценко, М. Іншин, В. Галай, А. Понкіна, Чертен Фред, Рігельман Річард, Желіко Жіль, Л. Т. Кон, Дж. М. Корігген, С. Козлов, В. Акопов, А. Авдєєв та ін.

Якщо ж звернутися до робіт зарубіжних авторів, то бачимо, що там також немає єдності у визначення поняття «лікарська помилка», часто спостерігаємо досить суперечливі думки з цього приводу. Так, Керол Б.Лібман та Кріс Стір Хеймен розуміють під «лікарською помилкою»

системні проблеми які виникають через неналежне здійснення своєї діяльності окремими постачальниками медичних послуг. А віце – президент Американської асоціації сімейних лікарів Брюс Беглі сказав, що «медична помилка – це все що відбувається у мене в офісі і що не повинно було статися і що я зовсім не хочу, щоб повторилося». А в концепції Л. Т. Кона та Дж. М. Коріггена наголошується на тому, що лікарську помилку маємо тоді, коли не вдалося виконати заплановані дії, направлені на досягнення визначеної мети терапії, або був зроблений невірний вибір плану для досягнення мети.

Подібне визначення ми знаходимо у професора медичного права Південно-Іллінойського університету Браєна А. Лаєна: «Медична помилка це не вдало здійсненні сплановані дії не таким чином як це було задумано, або використання невірного плану для досягнення мети, що не включає в себе вмисні чи необережні дії, які наносять шкоду пацієнту». А Хелен Ластер та Джонатон К. Трайєр стверджують, що лікарська помилка є серйозним відступом від стандартів медичної допомоги, яка надається пацієнтам. Ще одне роз'яснення знаходимо у Брендана Лівена. На його думку – це постановка невірного або неповного діагнозу, або надання неналежного лікування пацієнту, яке може нанести йому шкоду.

А за твердженням відомої російської дослідниці у сфері медичного права А. Понкіної – лікарська помилка – це подія, що відбулася і яка викликана невинними діями, бездіяльністю, несвоєчасними діями лікаря при наданні пацієнту медичної допомоги, що потягнула за собою один з неблагонадійних для пацієнта наслідків (смерть, заподіяння шкоди здоров'ю тощо).

У нас в Україні лікарською або медичною помилкою називають медичні «протиправні діяння», які, зазвичай, не завжди виникають з вини медичних працівників. Відмінним є розуміння «лікарської помилки» медичними працівниками та юристами. Як такого законодавчо закріпленого поняття «лікарська помилка» не існує. Законодавству термін «лікарська помилка» невідомий, але юристи, як правило, його застосовують у всіх випадках настання несприятливих подій для пацієнта – чи зумовлені вони реальними дефектами надання медичної допомоги, чи порушеннями з боку пацієнта, чи знеацька виникли. У медичній літературі під лікарською помилкою часто розуміють дії (бездіяльність) лікаря, що мають у своїй основі недосконалість сучасної медичної науки, об'єктивні умови роботи, недостатню кваліфікацію або нездатність використовувати наявні знання. Відомий український дослідник медичного права С. Стеценко вважає, що медична помилка – це один з

видів дефектів медичної допомоги, пов'язаний із неправильними діями медичного персоналу, що характеризуються добросовісною оманю при відсутності ознак умисного чи необережного злочину.

У 2002 році в США вийшов федеральний закон, який звільняє лікаря від кримінальної відповідальності, якщо той сам зізнався у тому, що припустився помилки і завдав шкоди пацієнту. Однак цей закон не звільняє лікаря від матеріального відшкодування. Чи вартувало б запровадити подібні речі в Україні? Українські реалії ще, на жаль, не такі. У нас нерідко стаються випадки, коли дефекти надання медичної допомоги приховуються поміж працівників системи охорони здоров'я, що не дає позитивного результату, а лише породжує хибний фон безкарності.

Література

1. Лікарська помилка і як з нею боротися [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://galinfo.com.ua/news/125439.html>.
2. Понкина А. А. Врачебная ошибка в контексте защиты прав пациента / А. Понкина. – М.: Консорциум по защите прав пациентов, 2012. – 200 с.
3. Стеценко С. Г. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С. Г. Стеценка / В. Ю. Стеценко, І. Я. Сенюта. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.

УДК 340.12 (043.2)

Черняй О. І., Ворон В. А., студенти,
Інститут інформаційно-діагностичних систем,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Волкова О. М., к.ю.н.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ДІЄЗДАТНОСТІ

Дієздатність слугувала об'єктом наукових досліджень як представників теорії права, так і окремих галузевих наук. Проте не дивлячись на обсяг наукових пошуків та важливість проблематики вчення про суб'єкта права, аспектом якого є дослідження правосуб'єктності та її елементів, досі не сформувалось єдиного підходу до визначення дієздатності та її змісту.

В найбільш загальному вигляді під дієздатністю розумів здатність реалізовувати права та обов'язки [1, с. 325]. А.А. Алексєєв наводив схоже визначення, додаючи, що це здатність самостійно, власними, усвідомленими діями реалізовувати права та обов'язки [2, с. 146]. Існує і більш узагальнене визначення: дієздатність – це здатність реалізації суб'єктом його правоздатності своїми діями [3, с. 427].